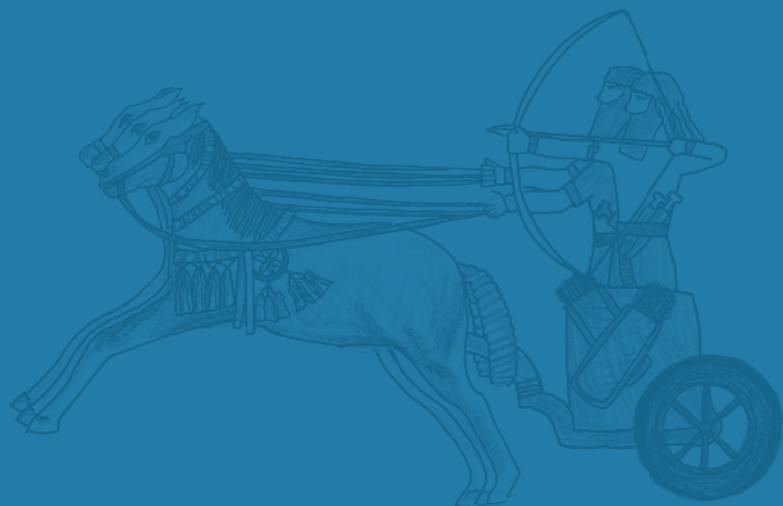

Nadja Barazutti

Lučka Križmančič

Bruna Visintin

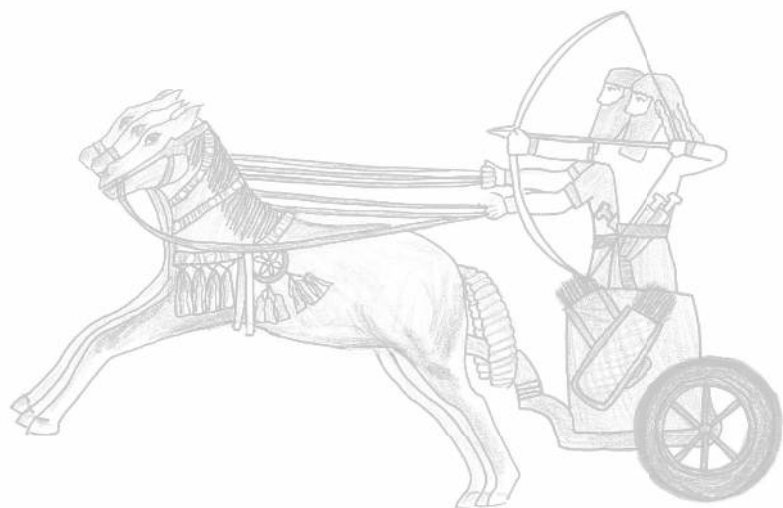
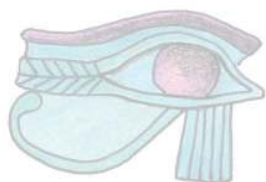
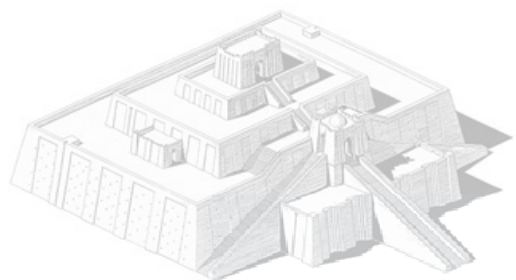
ZGODOVINA

4.
RAZRED

Nadja Barazutti

Lučka Križmančič

Bruna Visintin

ZGODOVINA

4.
RAZRED

BESEDILA

Nadja Barazutti, Lučka Križmančič, Bruna Visintin
Povzetki iz knjig, ki jih je izdal DŠU

ILUSTRACIJE

Barbara Boneta

RECENZIJE

Darja Kerec, Maja Umek, Pedagoška fakulteta v Ljubljani

KOORDINACIJA

Antonella Bucovaz

PREGLED VSEBINE

Anna Roversi

LEKTORIRANJE

Živa Gruden, Vesna Jagodic

PREDGOVOR

Marina Castellani

STROKOVNA KOMISIJA

Marijan Kravos, Tomaž Simčič, Carolina Visentin

FOTOGRAFSKO GRADIVO

Barbara Boneta, Lučka Križmančič, Darja Kerec, Stanislao Salvi
Vikipedija, prosta enciklopedija, slike v prosti uporabi
Slikovno gradivo iz knjig, ki jih je izdal DŠU

IZDALA

Večstopenjska šola »Pavel Petričič« - Špeter (Videm)
Projekt je bil finančno podprt na podlagi 5. odstavka 11. člena zakona 38/01

Zahvaljujemo se Annalisi Petri (Tiskarna Budin), Stefaniji Rucli, Ceciliji Blasutig, Tini Šinigoj

TISK IN OBLIKOVANJE

Tiskarna Budin, ul. Gregorcic 23, 34170 Gorica

1. natis 2022

Didaktično gradivo v prosti uporabi v skladu s Creative Commons BY-NC-SA

ISBN 978-88-947269-2-3

KAZALO

Predgovor	5
Spoznal/a boš	7
Prve civilizacije	8
Sumerci	10
Delavnica - Sumerski amulet.....	12
Babilonci	13
Asirci.....	15
Perzijci.....	17
Egipčani.....	19
Delavnica - Egipčanska krona	26
Indija.....	27
Kitajska.....	29
Delavnica - Indijski sari	31
Feničani.....	32
Izraelci	34
Literatura in viri.....	36

Dragi učenci, učitelji in starši,

pred nami je nov učbenik za zgodovino namenjen učencem četrtega razreda. Učiteljice, avtorice, so se posvetile proučevanju daljne preteklosti in se osredotočile predvsem na obdobje prvih civilizacij in kultur. Slednje so se razvijale in razcvetele širom po svetu: od Sredozemlja do Male Azije ... tja do Indije in Kitajske. Učencem naj bo učbenik dragocen pripomoček pri spoznavanju in razumevanju zgodovinskih dogodkov in človekovih dosežkov, ki segajo daleč v preteklost.

Učno gradivo zaobjema raznolika besedila, jezik pa je primeren tej starostni stopnji. Besedila bogatijo slikovno in fotografsko gradivo, zgodovinske karte in ilustracije, ki spodbujajo otrokovo domišljijo in vedoželjnost. Priročnik je opremljen tudi z vajami za ponavljanje in utrjevanje. Učenci naj bi si tako lažje zapomnili obravnavano zgodovinsko obdobje in obenem spoznali dosežke tedanje človeške družbe ter zanimivosti in značilnosti takratnega življenja. Vaje spodbujajo bralce k razmišljanju in jih navajajo k samostojnemu raziskovanju ali sodelovalnemu učenju v skupini.

Zgodovinska snov se prepleta tudi z drugimi predmeti, tako da je učbenik pravo izhodišče za medpredmetno povezavo; ob spoznavanju osnov zgodovine učenci razvijajo smisel za časovne in prostorske povezave ter bogatijo svoje besedišče.

Vsak izmed nas ima svojo osebno zgodovino, ta novi učbenik pa vam, dragi učenci, razkriva zgodovino starih kultur in civilizacij, zato naj vam bo v pomoč pri spoznavanju in razumevanju preteklosti.

Spoznali boste, kako se je človek v tisočletjih trudil, da bi spoznaval in odkrival svet okrog sebe, kako je razvijal svoje sposobnosti, širil svoje znanje in z raziskovalno radovednostjo dosegel visoko stopnjo civilizacije. Pomembni dosežki in spomeniki starih narodov in kultur so podlaga za razumevanje tedanje in današnje družbe, saj pravijo, da je zgodovina učiteljica življenja.

Učiteljem bo to didaktično gradivo prav gotovo dragocen pripomoček pri vsakdanjem delu v razredu in spodbuda k motivicaiji učencev za nadaljno raziskovalno delo.

Tudi starši naj ob učbeniku spodbujajo otrokovo vedoželjnost, radovednost in zanimanje za človekovo preteklost.

Dragi učenci, želim vam, da bi vam bilo učenje zgodovine v veselje, da bi uživali in se marsičesa novega naučili.

Zdaj pa vstopimo v časovni stroj in popeljimo se ... daleč v preteklost. Srečno pot!

Marina Castellani, ravnateljica

4

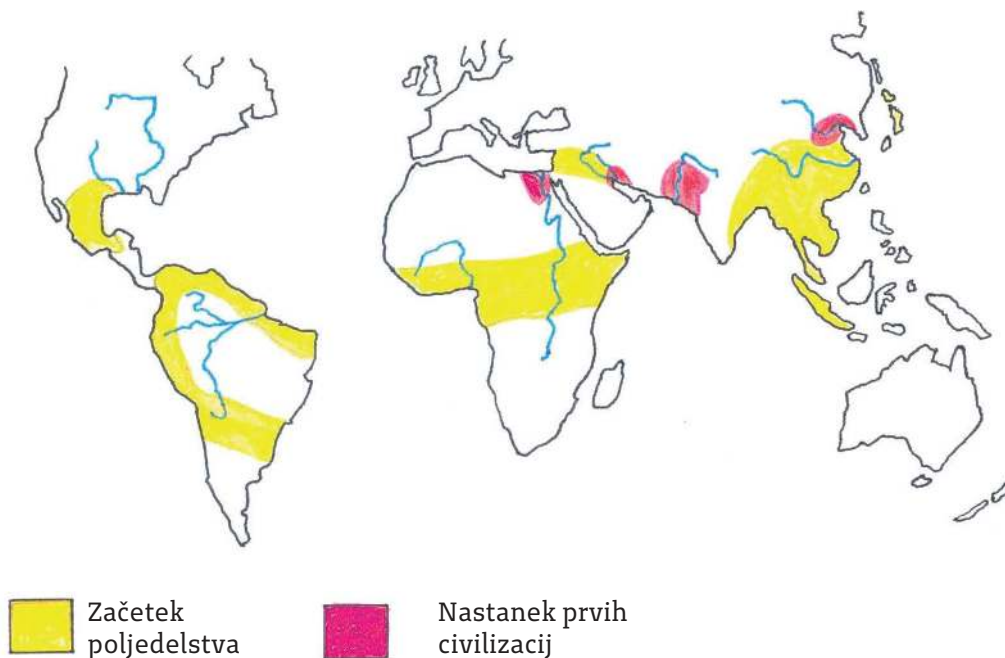
ZGODOVINA

Spoznal/a boš:

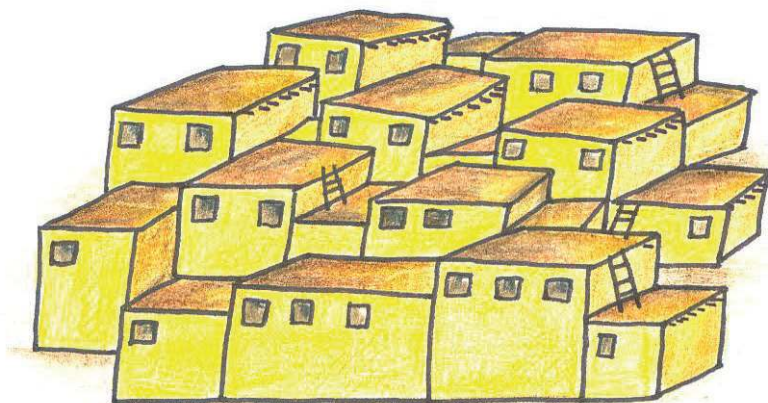
- kako so nastala prva mesta;
- katere so bile prve iznajdbe;
- kateri so bili prvi zakoni;
- katera verstva so bila v preteklosti;
- zakaj so bila važna potovanja po morjih;
- človeške posege in dejavnosti;
- različnost narodov ob Sredozemlju;
- kako je človek posegal v naravo / katere so bile prve človekove dejavnosti;
- katera ljudstva so živela v Sredozemlju.

PRVE CIVILIZACIJE

V obdobju neolitika se je razvilo poljedelstvo. Človek je počasi začel prilagajati naravno okolje svojim potrebam. Z načrtnim namakanjem je spremenil način obdelovanja zemlje in postopke dela. To se je zgodilo v deželah ob velikih rekah. Zato so se najstarejše civilizacije razvile v porečju **Nila** (Egipt), v medrečju (Mezopotamiji) **Evfrata** in **Tigrisa**, ki mu pravimo tudi rodovitni polmesec, ob **Indu** (Indija) ter ob Rumeni (**Huang He**) in Modri reki (**Jangse**) na Kitajskem. Hkrati so se v tem obdobju začeli ukvarjati z načrtnim poljedelstvom naseljenci v Ameriki ob **Amazonki**.

Človek se je začel stalno naseljevati. To se je zgodilo najprej na Bližnjem vzhodu okoli 7000 let pr. n. št. Hiše so bile iz ilovice, na začetku so bile okrogle, počasi so dobivale pravokotno obliko zaradi lažjega dozidavanja. Naselja in hiše so postajale vse večje in večje, zidane iz kamnja, lesa in na zraku sušene opeke. Nastajale so tudi družbene razlike med prebivalci.

Načrtno namakanje je prineslo veliko pridobitev za poljedelstvo. S tem načinom so omogočili žetev tudi dvakrat letno. Prve vrste žita je človek verjetno vzgojil po naključju. Ko je nabiral semena divjega žita in jih nosil domov, so ta padala na rodovitno zemljo blizu bivališč, ki so bila običajno ob vodi.

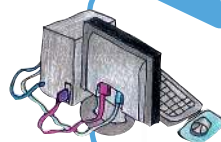

Tako so okoli leta 5000 pr. n. št. prebivalci v deželah rodovitnega polmeseca vzgojili pšenico in ječmen.

Pomembno vlogo je imela v tem obdobju tudi živinoreja. Človek je redil predvsem ovce, koze, prašiče, govedo in s tem obogatil svojo prehrano, nekatere živali pa je izkoristil tudi za pomoč pri delu.

V tistem času se je začela razvijati obrt. Obrtniki so izdelovali tkanine, zidali vse večje stavbe, gradili vozove, ladje ipd. Veliko ljudi se je ukvarjalo s pridobivanjem in predelovanjem kovin. Izdelovali so orodje in orožje, pa tudi nakit in druge okraske.

Vse bolj se je začela razvijati tudi trgovina.

MEDPREDMETNA POVEZAVA
Zemljepis in naravoslovje

Vodovje na kopnem: reke in njene značilnosti.

ječmen

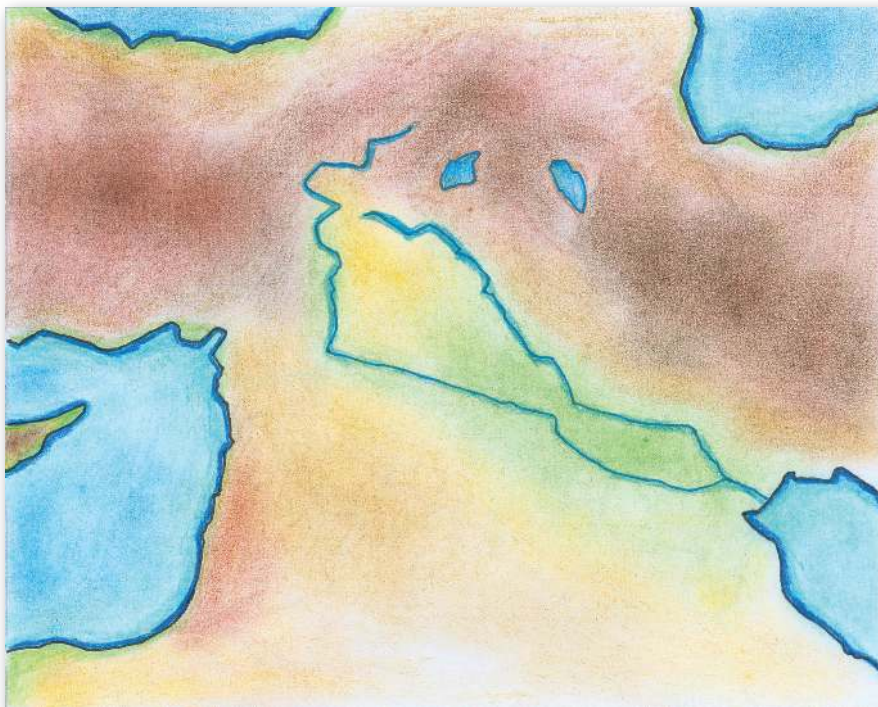
pšenica

Odgovori:

- Kje so nastale prve civilizacije?
- Kakšni so bili njihovi dosežki na področju poljedelstva in živinoreje?
- Kaj se je še začelo razvijati v tistem času?

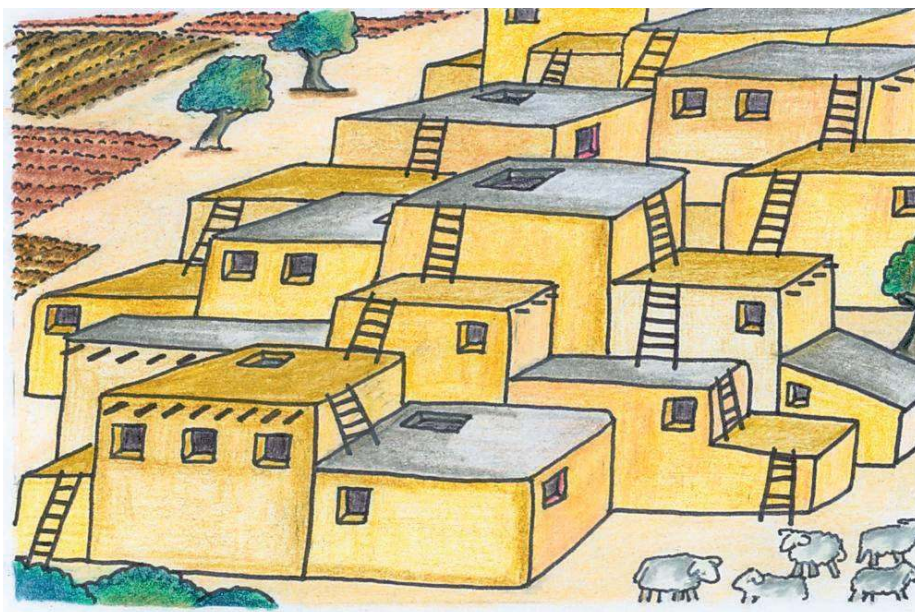
SUMERCI

Na ravninah med **Evfratom** in **Tigrisom** je že po letu 7000 pr. n. št. živel veliko ljudi. Gradili so ilovnate koče in živeli kot poljedelci in živinorejci. Na območju medrečja Mezopotamije so bile ugodne razmere za poljedelstvo, ker so prebivalci z namakalnimi napravami, z jezovi in s kanali spremenili deželo v rodovitna polja. To je seveda omogočilo vedno večjo naseljenost.

Na rodovitna območja so vdirala tudi pastirska ljudstva iz bolj goratega sveta. Prvi znani naseljenci na območju **Mezopotamije** so bili **Sumerci**. Znani so zato, ker so prvi razvili pisavo, podobopis, iz katerega se je v kasnejših obdobjih razvil klinopis. Njihova najpomembnejša iznajdba je kolo.

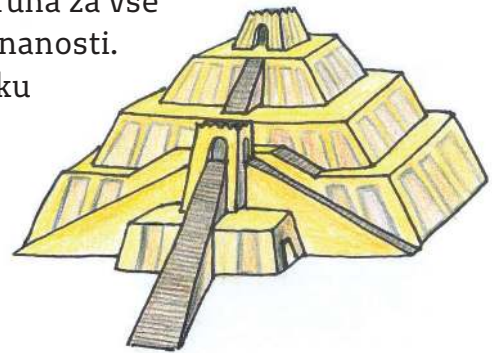
Sumerci so ustanovili prve mestne države, postavili so mogočna svetišča (zigurati) in razvijali umetnost. Najbolj znani mestni državici sta **Ur** in **Uruk**. Ukvarjali so se s kmetijstvom. Poznali so že plug. Žito so mlatili s kladami, ki so jih sužnji ali voli vlekli po snopih.

Na rekah so gradili jezove in vodo speljali s pregradami na rekah v kanale, da bi vodo iz reke usmerili na polja in jih tako namakali. Poznali so že krog, krožni lok, obok, teden s sedmimi dnevi itd.

Njihova trgovina je bila živahna. Blago so prevažali na vozovih s štirimi kolesi. Po rekah in bližnjih morjih so blago tovorili sumerski brodarji. Ker je dežela pridelala dovolj kruha za vse prebivalstvo, so se lahko Sumerci posvetili znanosti.

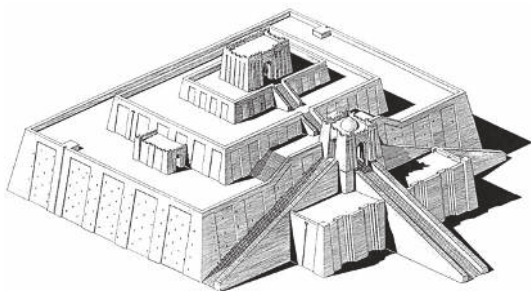
Gradili so mogočne tempelje, ker je bila na začetku oblast v rokah svečnikov. V svetiščih so bile bogate zbirke glinastih plošč, ki so spominjale na današnje knjižnice. Svečniki so že takrat preučevali nebesne pojave, se ukvarjali z matematiko in tehniko.

Sumerci so zapisovali na glinaste plošče in na znamenite valjaste pečatnike, na katere so vrezovali figure in pozneje tudi napise. Sestavili so 500 znakov v obliki klinov. Zato so zgodovinarji poimenovali sumersko pisavo **klinopis**. Pisali so od desne proti levi, obratno kot pozneje Babilonci, ki so prevzeli njihovo pisavo.

Sumercem so pozneje vladali kralji, ki so prebivali v razkošnih palačah. Med vladarji je najbolj znan Gilgameš iz Ura, o katerem govori tudi znameniti ep o Gilgamešu. Vladar sumerske vladavine **Ur-Nammu** (2064-2046) pa je še posebej zaslovel kot zakonodajalec.

Sumerska država je propadla okoli leta 2000 pr. n. št. zaradi vpadov drugih nomadskih ljudstev.

ZANIMIVOSTI

Stopničasta svetišča, imenovana zigurat, so zgradili pred 5000 leti. Ta rekonstrukcija oživlja veličastnost enega najbolj ohranjenih ziguratov iz Ura iz spodnje Mezopotamije, zgrajenega okoli 2000 let pr. n. št.

DELAVNICA

Sumerski amulet

Potrebujesh:

- ✓ glino,
- ✓ pozlačeno folijo,
- ✓ tapetniško lepilo,
- ✓ čopič,
- ✓ tempera barve,
- ✓ leseno ploščico.

Potek:

- Iz gline izdelaj element iz narave (sonce, luno, blisk) ali manjšo žival. Pusti, da se posuši.
- Na izdelek prilepi okraske iz zlate folije.
- Izdelek lahko pobarvaš z modro, belo ali črno tempera barvo.
- Ko se vse posuši, prilepi amulet na leseno ploščico.

ZANIMIVOSTI

Za zapis so uporabljali trstene paličice s klinasto konico, s katerimi so v vlažne glinaste ploščice vrezovali znake (simbole). Klinopis je bil prilagodljiv, da so ga lahko uporabljali za različne jezike. V začetku je bilo okoli dva tisoč klinastih znamenj, pozneje so jih skrčili na kakih osemsto, vendar so jih le dvesto do tristo stalno uporabljali. Pri pisanju so sčasoma iz stolpcev prešli na vrstice od leve proti desni. Klinopis je najstarejša zlogovna pisava. Ime klinopis izhaja iz podobe pismenk, ki so bile klinaste oblike.

ALI VEŠ,
da je bila ploščica
iz leta 2400 pr. n. št.
popisana s klinopisom?

Odgovori:

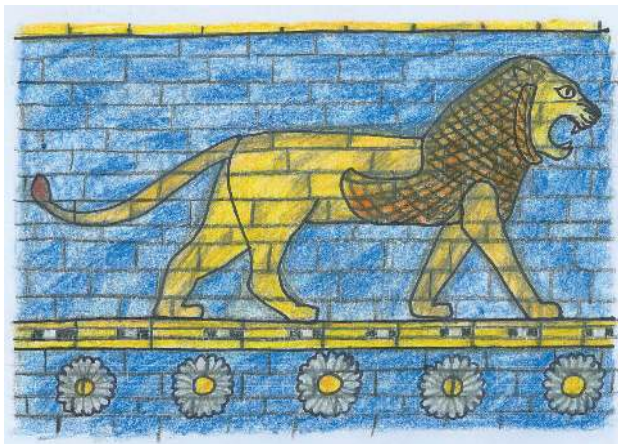
Kakšna je bila Mezopotamija?

Kateri so bili prvi znani naseljenci na tem območju?

Kaj veš o Sumercih, o njihovi pisavi, trgovini in tehniki?

BABILONCI

Okoli leta 2000 pr. n. št. je med Malo Azijo in Perzijskim zalivom postala najpomembnejša država Babilonija z glavnim mestom **Babilon**. To je bilo pred Rimom prvo velemesto starega sveta. O njegovi veličini pričajo grški zgodovinarji. Sredi mesta je namreč stal babilonski stolp, ki ga je dal zgraditi kralj Nabukadnezar v čast bogu **Marduku**.

Nabukadnezar, babilonski kralj

Babiloncem so vladali kralji, ki pa jih ljudstvo ni častilo kot bogove. Babilonija je še posebno znana po vladarju **Hamurabiju** (leta 1800 pr. n. št.) in po njegovem zakoniku. Hamurabijeva pravna načela so v bistvu poznali že Sumerci in slonijo na načelu povračilne kazni: zob za zob, oko za oko. Kazen za prestopke in zločine je določala država.

V osvojenih deželah se je uveljavil babilonski jezik v upravi, trgovini in sodstvu. Zaradi trgovanja so babilonski jezik sčasoma poznala vsa takratna ljudstva.

Babilonci so urejali svoje življenje po sončni uri. O pomenu babilonske države pričajo tudi denar ter dolžinske, ploščinske, prostorninske in utežne mere, ki so se razširile po vsem tedanjem svetu. Krog so razdelili na 360 stopinj.

Babilonci so bili **mnogobožci**. **Bel** ali **Bal** je bil najvišji bog, bog sonca, znan tudi pod imenom Marduk. Velik ugled so imeli duhovniki, ki so se imenovali kaldejci. Bogovom v čast so gradili visoke stolpe v obliki stopničaste piramide. Na vrhu je bilo svetišče, od koder so duhovniki opazovali nebesna telesa in spoznali nekatere planete.

Za pisavo so Babilonci uporabljali klinopis, ki so ga prevzeli od Sumercev. Poznali so letne čase. Mesece so razdelili na štiri tedne po sedem dni, dan na 24 ur, uro na 60 minut, minuto na 60 sekund. Kaldejci so se ukvarjali z astrologijo, s pomočjo katere so si razlagali prihodnost.

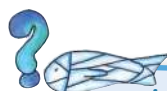

Babilonski ribič z ulovom

Zgornji del stele, kjer so napisani Hamurabijevi zakoni

Toda v tistih časih so povsod stalno vdirala različna ljudstva, da bi osvajala dežele. Hetiti so prišli s severa in uničili mogočno babilonsko državo, z juga pa so prihajala druga nomadska plemena.

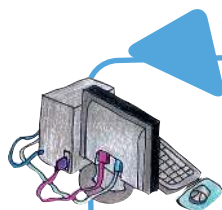

Odgovori:

Kaj veš o Babiloncih?

Kakšen pomen je imela babilonska znanost za razvoj astronomije, koledarja, uteži in mer?

Po čem slovi babilonski stolp?

MEDPREDMETNA POVEZAVA

Državljska vzgoja

Najpomembnejši babilonski vladar je bil Hamurabi. Zaslovel je po zakoniku z načelom vračanja kazni: zob za zob, oko za oko. Obrazloži, kaj to pomeni.

Sestavi zakonik – pravilnik obnašanja na vaši šoli.

Izdelaj plakat.

SLOVARČEK

Iznajdba: kar je na novo odkrito

Klada: velik, debel, neobdelan kos debla

Brodar: kdor kaj prevaža z brodom; mornar

Prestopek: kršitev pravila za družbeno sožitje

Mnogobožec: kdor veruje v več bogov

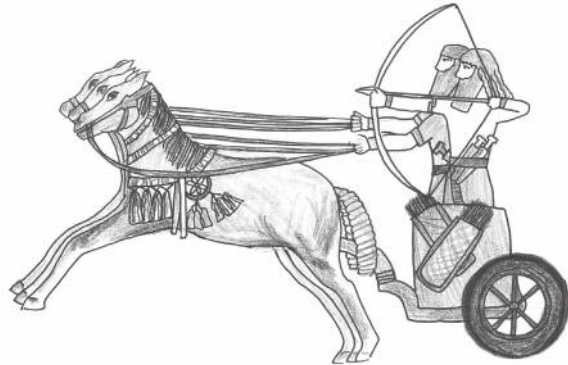
ASIRCI

Po letu 1000 pr. n. št. se je začela uveljevljati **Asirija**, domovina pastirskih plemen. Okrog leta 700 pr. n. št. je postala najmočnejša in največja država takratnega sveta. Njeno glavno mesto so bile Ninive, eden najbolj znanih vladarjev pa **Asurbanipal** (699-627 pr. n. št.).

Asirci so bili znani po tem, da so razvili odlično vojaško tehniko, ki so jo uspešno uporabljali v spopadih.

Uvedli so konjenico in oklepne vozove z lokostrelci. Asirci so znani tudi po krutosti, saj so s podrejenimi ravnali neusmiljeno. Njihova mesta so osvojili in popolnoma opleni. Tako ravnanje je vzbujalo pri sosednjih plemenih strah.

V 6. stol. pr. n. št. so Mezopotamijo osvojili Perzijci. Z njihovim prihodom je začela propadati tamkajšnja kultura, babilonski jezik je šel počasi v pozabo.

Asurbanipal, asirski kralj

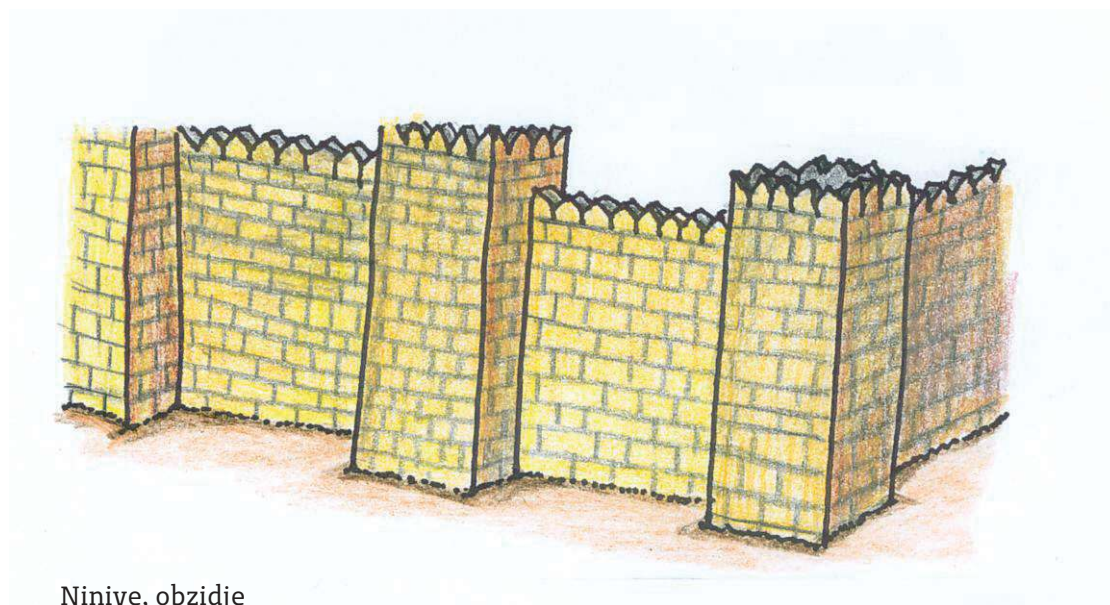
ZANIMIVOSTI

Asurbanipal je bil mogočen in poslednji Asirski kralj. Vladał je med letoma 669 in 627 pr. n. št. Znan je po tem, da je bil eden od redkih antičnih kraljev, ki je znal pisati in brati. Asurbanipal je dal zgraditi v mestu Ninive prvo veliko knjižnico, ki je obsegala več kot 20.000 glinastih ploščic. Njegov oče, ki je vladal pred njim, je bil Esarhadon.

Dal je zapisati tudi Ep o Gilgamešu.

Ep o Gilgamešu je nastajal med leti 2000 in 1600 pr. št. na osnovi sumerskih epskih pesmi. Je najpomembnejši ep babilonsko-asirske književnosti in najstarejša junaško-mitološka pesnitev nasploh. Napisan je bil v akadskem jeziku na glinene ploščice. Obsega 3400 verzov. Glavna tema je, kako premagati smrt in doseči večno življenje. Najden je bil leta 1849, ohranjen je na 12 glinenih ploščicah.

Ninive, obzidje

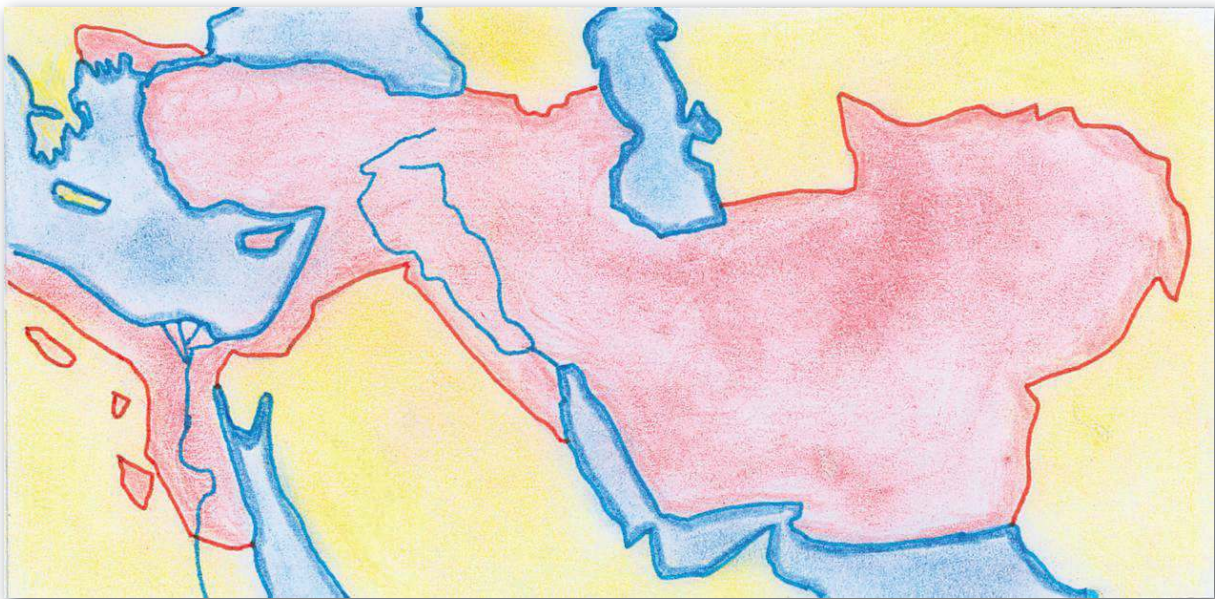
Odgovori:

Kje so živeli Asirci?

Zakaj so znani?

Zakaj so države v Mezopotamiji propadle?

PERZIJCI

Na visoki planoti Iranskega višavja, ki se razprostira med Kaspijskim jezerom in Perzijskim zalivom ter med Mezopotamijo in Indijo, so okoli leta 550 pr. n. št. ustanovili **Perzijci svojo mogočno državo**.

Perzijci so bili predvsem kmetje in pastirji, deloma so se ukvarjali tudi z obrtjo in trgovino. Živeli so po raznih pokrajinah, mogočni vladar **KIR** (550-529 pr. n. št.) pa jih je združil v enotno državo. Prištevajo ga

k največjim osvajalcem starega veka, saj je v kratkem času razširil svojo oblast na vse sosednje države, in sicer na Babilonijo, Sirijo, Fenicijo in Palestino. Padel je v boju z nomadskimi ljudstvi: njegov grob je še danes ohranjen. S podjarmljenimi ljudstvi je ravnal milo, pustil jim je delno samostojnost, vero in običaje.

Njegov **sin Kambiz** (529-522 pr. n. št.) je znan, ker je osvojil Egipt, sledil mu je **DAREJ** (522-485 pr. n. št.), ki se je izkazal kot odličen vojskovođa in državnik. Njegova država je štela okoli 50 milijonov prebivalcev. Znan je tudi po vojnih pohodih proti Grkom.

Darej je razdelil državo na 20 enot (**satrapij**). S strogo vojaško organizacijo je podredil dežele. Pri tem so mu pomagali zaupniki, satrapi, ki jih je imenoval **»kraljeve oči in ušesa«**, ker so v njegovem imenu pobirali davke in poročali o stanju v državi.

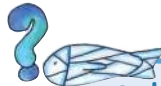

Kralj Darej

Da bi bil vedno o vsem dobro obveščen, je Darej organiziral državno pošto. Obvestila je pošiljal in prejemal po konjenikih, ki so imeli točno določeno pot. Konje so izmenjavali na državnih poštnih postajah ob cestah. Dal je kovati zlatnike (darejkosi) ter zgraditi po vsej državi dobre ceste za premikanje vojaštva.

Po **Darejevi smrti je država propadla**. Konec ji je naredil grški osvajalec **Aleksander Veliki** in jo pridružil svojim deželam.

Odgovori:

Kaj veš o Perzijcih?

Kateri so bili najslavnejši perzijski vladarji?

Kdaj je perzijska država dosegla višek?

EGIPČANI

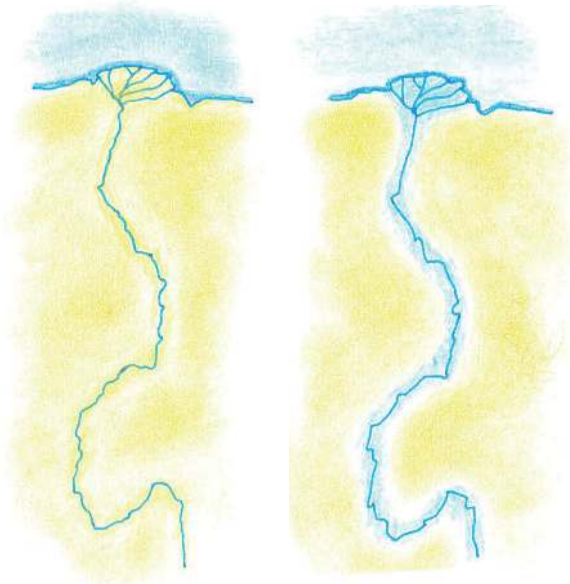
UVOD

V 4. tisočletju pr. n. št. je ob reki Nil nastala ena prvih civilizacij našega sveta. Večina Egipta je puščava, zato je bilo življenje starih Egipčanov odvisno od Nilovih poplav. Na poplavljenih površinah je reka puščala za seboj plast rodovitnega blata. Egipčani so posejali žitarice, ki so pod vročim soncem kmalu dozorele. Poplave so se vrstile vsako pomlad, zato so Egipčani leto delili na obdobje poplav, obdobje rasti in obdobje suše.

Na začetku sta obstajali dve državi, in sicer **Zgornji in Spodnji Egipt**. Združila sta se v 3. tisočletju pr. n. št. pod vodstvom faraona Menesa. Glavo mesto je bilo Memfis, blizu današnjega Kaira. To obdobje je zelo pomembno za Egipčane, ker so bili postavljeni temelji za močno državo s prvimi zakoni in urejeno pisavo.

Glavni državni poglavar je bil **faraon, gospodar Nila in zavetnik Egipta**. Egipčani so ga častili kot učlovečenega boga. V državi se je zvrstilo 31 vladarskih dinastij, dokler ni leta 525 pr. n. št. Egipt postal perzijska provinca.

Nil med sušnim in poplavnim obdobjem

Sfinga, Kairo

ALI VEŠ,

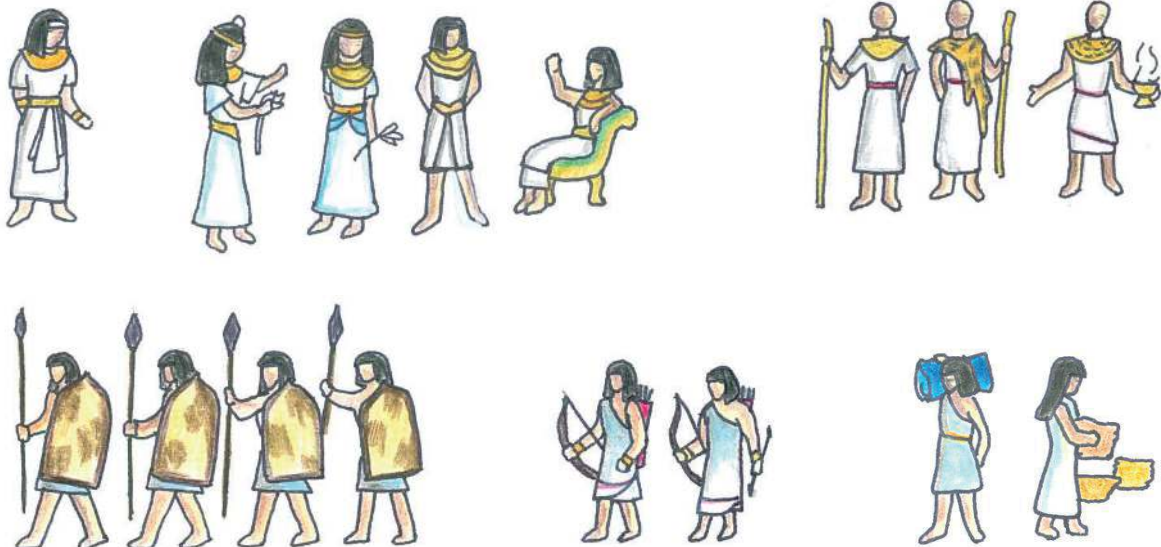
kaj je šaduf? To je zajemalni sistem za zajemanje vode iz reke. Sestavljen je iz droga, na katerem je na eni strani obešen čeber, na drugi pa težka utež. Utež so najprej porinili navzgor, tako da se je čeber potopil v vodo. Ko so utež povlekli nazaj proti tlom, se je čeber z vodo dvignil.

PREBIVALSTVO

Najpomembnejši človek v vsej državi je bil faraon. Država je bila njegova osebna last. Svoje premoženje je večal s pobiranjem davkov in osvajalnimi vojaškimi pohodi. Skupaj z njim je k plemstvu spadala tudi njegova družina. Pri vladanju so mu pomagali svetovalci, uradniki, svečeniki in vojaški častniki. Stari Egipčani so verjeli, da je faraon živi bog, ter ga imeli za sina najvišjega boga.

V Egiptu je plemstvo imelo veliko ugleda in moči. Bili so premožni in premoženje so večali z bojnim plenom, poleg tega pa jih je faraon plačeval za vojaško in upravno službo z zlatom in podeljevanjem zemlje.

Večji del prebivalstva so sestavljali obrtniki, trgovci, umetniki in pisarji. Bili so dobri zidarji, stavbeniki, brodarji, tkalci, steklarji, lončarji, mizarji, zlatarji... Veliko dela so opravili na faraonovih in tempeljskih posestvih. Za plačilo so prejemali pridelke. Državi so plačevali davke in služili v vojski. Po navadi so vse življenje preživeli v mestih.

Kmetje so bili najštevilnejši del prebivalstva. Bili so samostojni gospodarji, ki so plačevali državi visoke davke, ali odvisni kmetje, ki so obdelovali kraljevska, vojaška ter tempeljska

posestva. Davke so plačevali s pridelki. Oproščeni so bili vojaške službe, morali pa so opravljati vrsto javnih del, med katera so spadala namakalna dela in gradbena dela za faraona. Možje so obdelovali zemljo in skrbeli za namakalne naprave, medtem ko so žene opravljale lažja dela na polju in skrbele za družino. Kadar so imeli možnost (ko delo na polju ni bilo mogoče), so sodelovali pri gradnji piramid, grobnic, svetišč in palač. To je bila zanje čast.

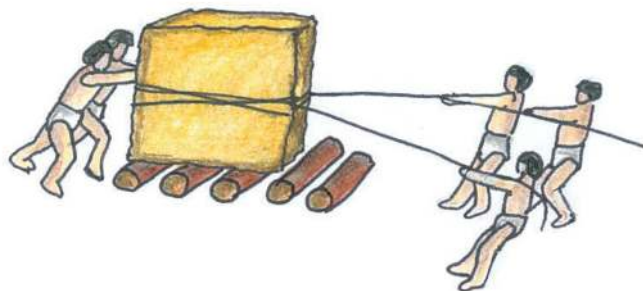

Kmetje so si gradili hiše iz debel in blata, sejali lan, pridelovali bombaž za tkanje oblačil; poznali so oljko, sadno drevje in vinsko trto. Kruh so pekli v glinastih pečeh, iz ječmena so pridelovali pivo.

Opeka

V najslabšem položaju so bili sužnji. Skoraj vsi sužnji so bili vojni ujetniki. Bili so brez svobode in zemlje, na sebi pa so imeli vžgano lastnikovo ime. Lahko so se

poročili in imeli otroke. Delali so kot hišni sužnji, lahko so bili zaposleni pri kmečkih ali obrtnih delih ali pa so opravljali še težja dela v rudnikih in kamnolomih. Nekateri posamezniki so postali celo faraonovi spremljevalci in so zaradi tega imeli na dvoru visok položaj. Sužnji so zgradili spomenike starega Egipta.

VERA

Najvišji in najmogočnejši bog je bil **Ra, bog sonca**. Po božje so Egipčani častili reko Nil, razne živali, sonce, zvezde in drugo. Častili so še **Hora**, boga nebeške svetlobe, **Ozirisa**, boga podzemlja, **Izido**, boginjo plodnosti. Verjeli so v posmrtno življenje in verovali, da je človek sestavljen iz

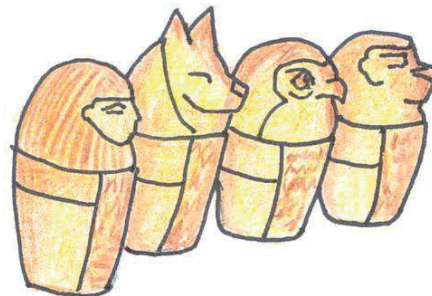

telesa in duše, **poimenovane Ka** (v prevodu: življenjska moč). Po njihovem naj bi se Ka po smrti vrnila nazaj v telo, zato je bilo potrebno truplo po smrti ustrezno pripraviti **z balzamiranjem** (mumificiranjem) in ga pokopati v grobnice, ki so bile poimenovane kot hiše za Ka.

ALI VEŠ,

kaj so kanope? To so vrči s pokrovi različnih oblik, ki so jih Egipčani uporabljali za shranjevanje telesnih organov. Kanope, okrašene s človeško glavo, so bile npr. za shranjevanje jeter, tiste s šakaljo glavo za želodec.

ZANIMIVOST

V starem Egiptu so bile igre že od vsega začetka zelo priljubljene. V grobnici faraona Tutankamona so odkrili čudovito namizno igro, izdelano iz ebenovine in slonovine. Namenjena je bila igri, imenovani senet. Igralci so metali paličice, ki so določile, za koliko kvadratkov so smeli premakniti figuro. Nekateri kvadrati so bili dobičkonosni, na drugih pa so jih čakale pasti ali kazni. Senet naj bi predstavljal boj proti zlu.

www.museoegizio.org (scopri il museo, tour virtuale)

SLOVARČEK

Hieroglifi: sveta znamenja, staroegipčanska pisna znamenja

Podobpis: pisava s podobami

Papiros: rastlina, iz katere so delali liste za pisanje

Astronomija: zvezdoslovje

Astrologija: prerokovanje človekove usode iz položaja zvezd

Mumija: balzamirano truplo

Sfinga: kip, ki ima levji trup in človeško glavo

Obelisk: visok, kamnit spomenik, ki se proti vrhu piramidasto zožuje

ALI VEŠ,

da je Hor v bitki s Setom, bogom kaosa, izgubil oko? Horovo oko je talisman, ki naj bi v starem Egiptu prinašal srečo.

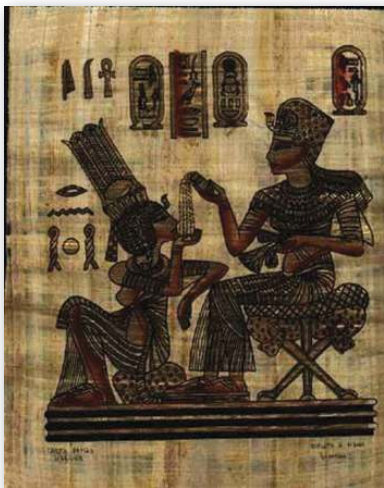
UMETNOST IN PISAVA

Najstarejši zapisi egipčanske pisave so iz leta 3100 pr. n. št., z njo so pisali na kamne, les, pečate in slonovino. Najprej so ponazarjali podobe, npr. za besedo slon so narisali slona, za pojem hoditi dve nogi ipd. Te znake imenujemo hieroglifi. Uporabljali so jih za pisanje v grobnicah, svetiščih in na faraonovih spomenikih. Pisali so z leve na desno, z desne proti levi ali pa od zgoraj navzdol.

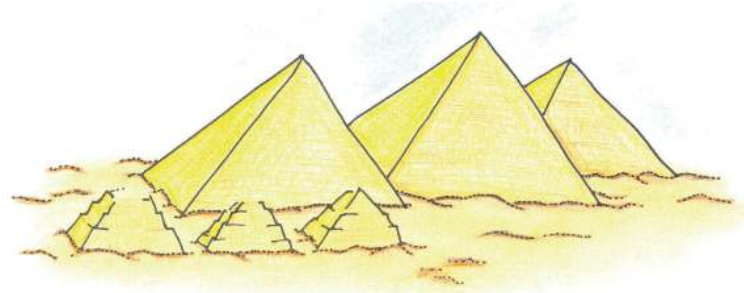

Hieroglifi na stebri

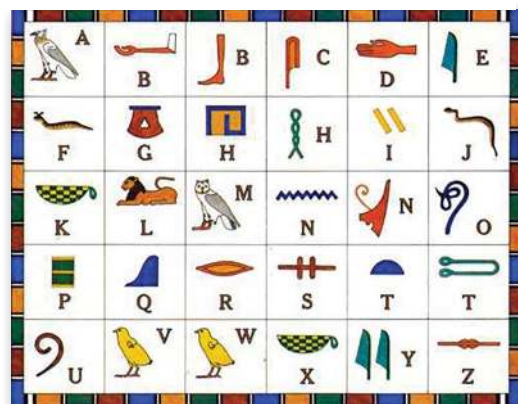
Papirus so izdelovali iz visoke močvirske rastline, ki raste ob Nilu. Na papirus so pisali s čopičem ali lesenim pisalom, ki so ga namakali v črno barvo. Pogosto so Egipčani pisali žalostinke in življenjepise faraonov, pa tudi bogatašev. Najpomembnejša dela egipčanske književnosti so delovne pesmi, npr. Pesem nosačev žita, tudi himne, npr. Ehnatonova himna sončnemu božanstvu. Dosti je zapisov v obliki nauk, ki so jih očetje dajali sinovom.

Tutankamon z ženo, papirus

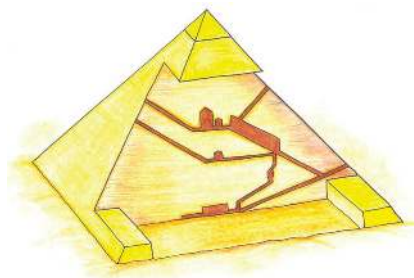
Tudi likovna umetnost je pri Egipčanih v primerjavi s prazgodovinsko dosegla zelo visoko stopnjo. S freskami so krasili stene svetišč, grobnic, obeliskov, pa tudi vladarske palače. Največ slik je bilo najdenih v egipčanskih grobnicah. Egipčani so upodabljali zemeljsko življenje, pogrebne obrede in življenje v onostranstvu. V nekaterih grobnicah so še danes vidne žive barve, ki so jih uporabljali takratni umetniki.

Hieroglifi-egipčanska pisava

ALI VEŠ,

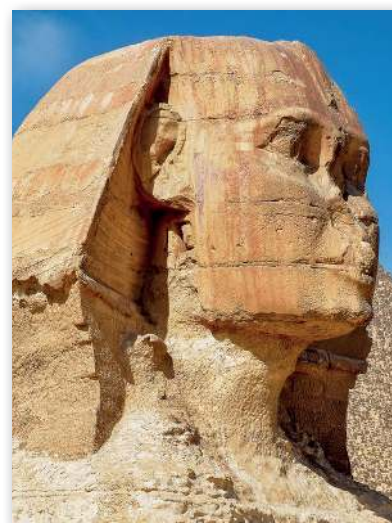
da je bil Oziris egipčanski bog kmetijstva? Ko ga je ljubosumni brat Set ubil, je postal bog podzemlja in posmrtnega življenja. Stari Egipčani so verjeli, da vsakoletno poplavljanje reke Nil predstavlja obletnico Ozirisove smrti, ko je njegova kraljica Izida jokala za njim.

ZNANOST

Egipčani so začeli razvijati matematiko zaradi potrebe po merjenju polj po vsakoletnih poplavah in določanja meja med sosednjimi območji. Poleg tega so jo uporabljali pri izgradnji palač oz. svetišč. Uvedli so desetiški sistem. Poznali so seštevanje, odštevanje, množenje in deljenje in tudi tablice množenja ter deljenja.

Bili so tudi astronomi. Opazovali so nebesna telesa, poznali so lunin in sončni mrk. Ugotovili so, da se zvezda Sirius prikaže enkrat letno, zato so leto razdelili na 365 dni, leto pa na 12 mesecev po 30 dni. Kar je ostalo, so dodelili četrtemu mesecu zadnje dobe. Čas so merili z vodno in peščeno uro.

Medicina se je razvila predvsem z balzmiranjem trupel. Egipčani so bolne ljudi tudi operirali in jim celo odpirali lobanje. Zdravila so pridobivali iz zelišč.

Sfinga, Kairo

Luxor

Grobnice bogatašev, Luxor

Obelisk, Luxor

ZANIMIVOSTI

Prvi poskusi, da bi prebrali egipčanske hieroglife, segajo že v 16. stoletje.

Jean Francois Champollion je bil mlad francoski učenjak, ki je leta 1822 odkril pomen skoraj vseh znakov hieroglifske pisave. Odločilno za rešitev uganke je bilo odkritje dvojezičnega napisa na neki kamniti plošči, ki so jo našli pri mestu Rašid v Nilovi delti.

TEHNOLOGIJA IN UMETNOST

Egipčani so znani tudi po arhitekturi. Razvitost arhitekture se kaže v velikosti in mogočnosti zgradb, ki so izražale moč vladarjev in željo po večnosti. Bogovom v čast so postavili ogromni svetišči v Karnaku in Luksorju. Piramide so simbol egipčanskega stavbarstva. Piramide so grobnice faraonov, zgrajene iz kamna. Največja piramida je Keopsova, visoka 137m, čeprav jo je veter že okrušil. Piramide so v glavnem v okolici Kaira, današnjega glavnega mesta Egipta. Med piramidami so vidne tudi sfinge z levjim trupom in človeško glavo. Postavljene so ob poti v svetišča. Tudi obeliski so del egipčanske umetnosti in arhitekture.

ZANIMIVOSTI

Ličila so bila med starimi Egipčani zelo priljubljena. Kleopatra, ki je vladala Egiptu od leta 51 do leta 30 pr. n. št., je uporabljala prve vlažilne mešanice, ki so njeno kožo ščitile pred vplivi puščavskega peska. Moški in ženske so si senčili veke z zeleno barvo, pripravljeno iz minerala malahit, črno pa so uporabljali za obrobjanje oči. Barvilo so naredili iz galenita, vrste svinca. Premožni Egipčani so uporabljali zrcala za ogledovanje pričesk in nanašanje ličil ali pa so se v njih zgolj občudovali. Zrcala so bila narejena iz zloščene bakra ali bronca in so imela lesen ali slonokoščen ročaj.

Odgovori:

- Kje so se naselili Egipčani?
- Kaj so za Egipčane pomenile poplave Nila?
- Kdo je bil faraon?
- V kaj so verovali?
- Kateri sloji prebivalstva so bili v Egiptu?
- Kako se imenuje egipčanska pisava in na kaj so pisali?
- Izdelaj miselni vzorec. Vanj vnesi podatke o reki Nil in njenih posebnostih, o pisavi, o prebivalstvu, o veri, o dosežkih znanosti.

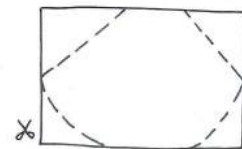
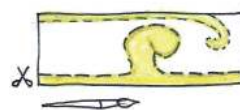
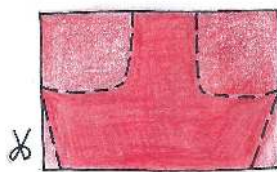

DELAVNICA

Egipčanska krona

Potrebujemo:

- ✓ dva velika kartona, rdečega in belega,
- ✓ svinčnik,
- ✓ ravnilo, škarje,
- ✓ zaščitni lepilni trak,
- ✓ tulec iz lepenke,
- ✓ povoj,
- ✓ teniško žogico,
- ✓ lepilo, čopič,
- ✓ belo in zlato akrilno barvo,
- ✓ lonček za vodo,
- ✓ dva umetna bisera,
- ✓ šilo (iglo za luknjanje).

Postopek:

1. Ob pomoči šablon izrežemo zgornji in spodnji del krone. Beli del zvijemo v valj in ga zlepimo s koščki zaščitnega lepilnega traku.
2. Z lepilnim trakom prilepimo v odprtino na vrhu faraonove krone tulec iz lepenke. Vrh tulca zamašimo s povoji ali vanj vtaknemo teniško žogico. Robove krone zlepimo z lepilom.
3. Beli del krone povijemo s povojem in ga pobarvamo z mešanico bele barve in lepila (količina barve in lepila naj bo enaka). Krono postavimo na toplo in počakamo, da se posuši.
4. Okrog belega dela krone tesno ovijemo rdečo krono, ki jo zlepimo z lepilnim trakom.
5. Kačo pobarvamo z zlato barvo in nanjo prilepimo bisera za oči. Ko se posuši, ji na telo s šilom zarišemo črte. Kačo prepognemo in jo prilepimo na sprednji del krone.

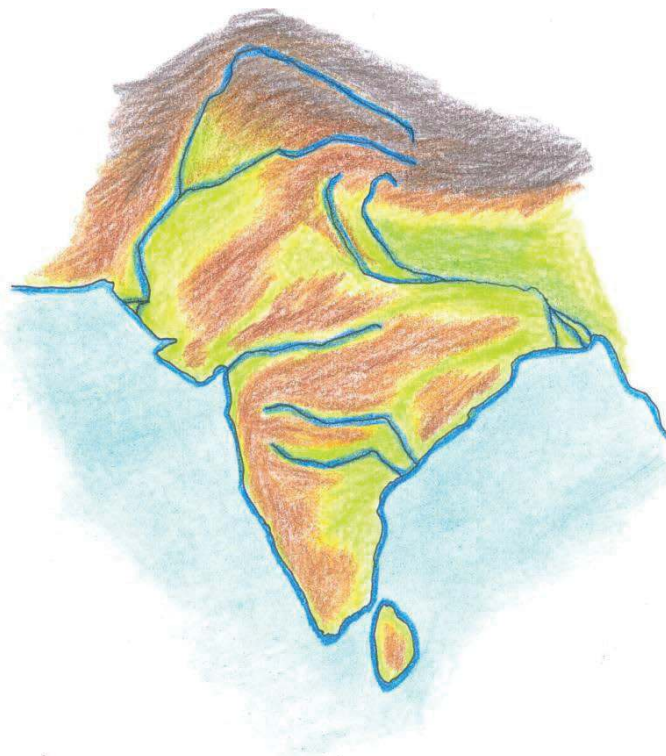
INDIJA IN KITAJSKA

Stare civilizacije so se razvile tudi **v Indiji in na Kitajskem**. Zaradi oddaljenosti zgodovinarji žal nimajo na razpolago vseh zgodovinskih virov, zato je marsikaj v njuni zgodovini še nedorečenega in nejasnega. Arheologi še vedno izkopavajo in preučujejo te kraje in najdbe.

INDIJA

Okoli 2500 let pr. n. št. se je ob reki **Ind** razvila zelo visoka kultura.

Ind je reka, ki izvira visoko v Himalaji in je v spodnjem toku ustvarila obsežno ravnino. Tu so arheologi našli ostanke velikih mest, kot npr. **Mohendžo Daro** in **Harapo**. Arheologi so ugotovili, da so imela mesta kanalizacijo, kopališča in celo kašče za žito in utrdbe. Izkopali so tudi pečatnike, na katerih je ohranjena pisava, ki pa je niso še razvozlati.

V Indiji so se preživljali s poljedelstvom. Poznali so ječmen, stročnice, riž in dateljne. Bili so prvi, ki so začeli z obdelovanjem bombaža. Ukvarjali so se z živinorejo, gojili so zebu je, to je posebno indijsko govedo z grbo na hrbtu. Imeli so še slone in bivole. Bili so podjetni trgovci in obrtniki.

ALI VEŠ,

da je gojenje riža v večjem delu Indije že od nekdaj glavna poljedelska dejavnost? Zrna so glavna sestavina večine indijskih jedi: korenine riževih rastlin morajo biti v celoti v vodi, zato je bil zanesljiv namakalni sistem poglavitnega pomena za dober pridelek.

ZANIMIVOSTI

V stari Indiji je bila prehrana večine ljudi odvisna od rastlin, ki so rasle v bližini. Kjer je bilo veliko padavin, je bilo glavno živilo riž. Na bolj suhih območjih so ljudje gojili pšenico in iz nje pekli kruh. Na prehranske navade je vplivala tudi vera. Hinduizem, ki velja za najstarejše verstvo sploh, je tudi zaradi vere v reinkarnacijo prepovedoval ubijanje živali. Še posebej krava, ki daje mleko svojim mladičem in drugim, pooseblja mater in velja za sveto žival. Zato hindujci ne uživajo mesa. Po njihovem zgledu so nato postali vegetarijanci tudi pripadniki drugih verskih skupnosti, ki so se kasneje pojavile na indijskih tleh.

Kdo so vegetarijanci?

V starih indijskih mestnih državah se je oblikovala družba, kjer so se ljudje ločevali po premoženju, poklicu in delu, ki so ga imeli v družbi. Bili so razdeljeni v **kaste (kastna družba)**. Prehajanje iz ene kaste v drugo ni bilo mogoče. Najvišjo kasto so sestavljali svečeniki (**brahmani**), sledila je kasta vojakov in plemičev, nato kasta kmetov in trgovcev. Na koncu lestvice so bili služabniki (šudre). Kastni sistem se je v Indiji ohranil do danes, čeprav ga je oblast prepovedala. Med svečeniki je bil izvoljen kralj, ki je imel vlogo svečenika in je skrbel tudi za organizacijo družbe.

Šiva na Indijski steli

Domnevajo, da je indijska civilizacija propadla okoli leta 1500 pr. n. št. zaradi organiziranega vdora Arijev. To pleme je prisililo Indijce, da so se pomaknili proti Vzhodu, kjer teče reka **Ganges**. Tam se je kasneje razvila druga večja civilizacija v Indiji.

ALI VEŠ,

da se hindujci že stoletja kopajo v sveti reki Ganges? Njihova vera pravi, da voda svete reke izpira grehe. Za kopanje si nadenejo dhoti ali sari.

Kdo je bil Šiva?

MEDPREDMETNA POVEZAVA
Tehnologija

Pozanimaj se, kaj so čičerika, ingver, kurkuma, cimet in kumin in napiši njihove lastnosti v kuhinji.

Napiši, katere začimbe uporabljate doma v kuhinji in čemu služijo.

Pozanimaj se, če je v tvojem kraju kakšna indijska restavracija.

ALI VEŠ,

da so Indijci ob vhodu v hišo postavili različno hrano in rastline? Stopnice so bile potresene v različnih oblikah z riževimi moko, nad vrati pa so viseli mangovo listje in limete.

KITAJSKA

Na Kitajskem se je civilizacija začela razvijati okoli 2. tisočletja pr. n. št. ob **Rumeni in Modri reki**. Kitajsko prebivalstvo je živelo od živinoreje, predvsem na severnem delu. Na južnem delu pa so se ljudje ukvarjali pretežno s poljedelstvom. Gojili so predvsem riž, ki je še danes glavni vir prehrane na Kitajskem. Dobro razvita je bila tudi obrt. Znani so izdelki iz porcelana in iz svile.

ZANIMIVOST

Na Kitajskem so še danes povezani s starimi običaji, festivali, ki se odvijajo v obdobjih, pomembnih za poljedelstvo. Kitajci na festivalih častijo sejanje in žetev, plešejo, tekmujejo s konji ter jedo posebej pripravljeno hrano. Danes je najbolj znan novoletni ali pomladni festival. Dogaja se ob prvi polni luni med 21. januarjem in 19. februarjem. Ob koncu kitajskega novega leta pripravijo cmoke iz riževe moke za festival lampijonov. Ta izvira iz dinastije Tang ali zlatega obdobja (618 – 906 po n. št.) – iz časa, ko je bila umetnost v razcvetu, ko so se v tujih državah odpirale nove trgovske poti in ko so uspešni vojaški pohodi širili kitajske meje.

Kitajska družba je bila izrazito patriarhalna. To je pomenilo, da je v družini vladal oče. Kitajski so vladali vladarji, katerim so pomagali vojaki. Zaradi vdorov nomadskih ljudstev so na Kitajskem začeli graditi znameniti zid.

V antičnem času je bil zelo slaven kitajski filozof Konfucij. Njegov nauk je vplival na življenje in na vedenje Kitajcev. Kitajci so bili spretni tehniki in znanstveniki. Izumili so **rižev papir**, **smodnik**. Njihove iznajdbe so prišle v naše kraje počasi zaradi oddaljenosti, visokega gorstva Himalaje in puščavskih predelov.

Kitajski vojaki iz gline

ZANIMIVOST

Papir, na katerega je mogoče pisati, so okrog leta 105 pred n. št. iznašli na Kitajskem. Med dinastijama Song (960 – 1279) in Ming (1368 – 1644), ko je bilo cesarstvo stabilnejše, je uspevala tudi umetnost. Razne poslikave so se pojavljale na zidovih, predelnih stenah, pahljačah ter na zvitkih svile in papirja. Kitajski umetniki so izdelovali tudi čudovite lesoreze (izdolbene lesene plošče, s katerimi so delali odtise).

Odgovori:

Kje sta se razvili indijska in kitajska civilizacija?

Kako so živeli Indijci in v kaj so verovali?

V čem so se odlikovali Kitajci?

ALI VEŠ,

da je starodavna kitajska fortifikacija, zgrajena od konca 14. stoletja do začetka 17. stoletja, za časa dinastije Ming ščitila Kitajsko pred napadi mongolskih in hunskih plemen? To je bil kitajski zid, dolg več kot 2400 km. Gradili so ga več kot 200 let. Danes je ohranjenega le 700 km in je še vedno zanimiva točka za turiste.

DELAVNICA

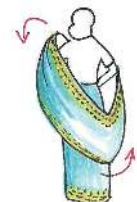
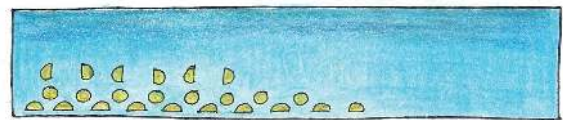
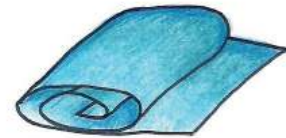
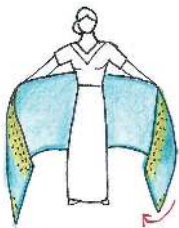
Indijski sari

Potrebujemo:

- ✓ svileno ali bombažno blago velikosti 4x1m,
- ✓ veliko varnostno zaponko,
- ✓ zamašek iz plute,
- ✓ zlato barvo za blago.

Postopek:

1. Zamašek iz plute namočimo v zlato barvo. Z njim okrasimo en rob blaga. Preden si sari nadenemo, se mora okrašeni rob povsem posušiti.
2. En vogal blaga si podržimo ob trebuhu. Okrašeni rob naj bo na zunanji strani. Daljši rob si enkrat trdno ovijemo okrog pasu.
3. Blago na desni čim bolj enakomerno naberemo. Ti naborki so spodnji del sarija.
4. Nabrani rob sarija si zatlačimo za pas spodnjega krila. Ko vadimo oblačenje sarija, lahko uporabimo varnostno zaponko, da nam naborki ne uidejo.
5. Preostanek blaga vzamemo v levo roko in si ga za hrbtom podamo v desno roko. Še posebej pazimo, da naborki ostanejo na svojem mestu.
6. Ko blago primemo z desno roko, ga dvignemo na višino ramen. Če je mogoče, stojimo pred ogledalom, da se lahko med vezanjem sarija opazujemo.
7. Na koncu vržemo blago čez levo ramo. Blago mora lahko padati od rame k bokom.

ALI VEŠ,

da so sari nosili prebivalci vzhodne Indije pred več kot 1000 leti?

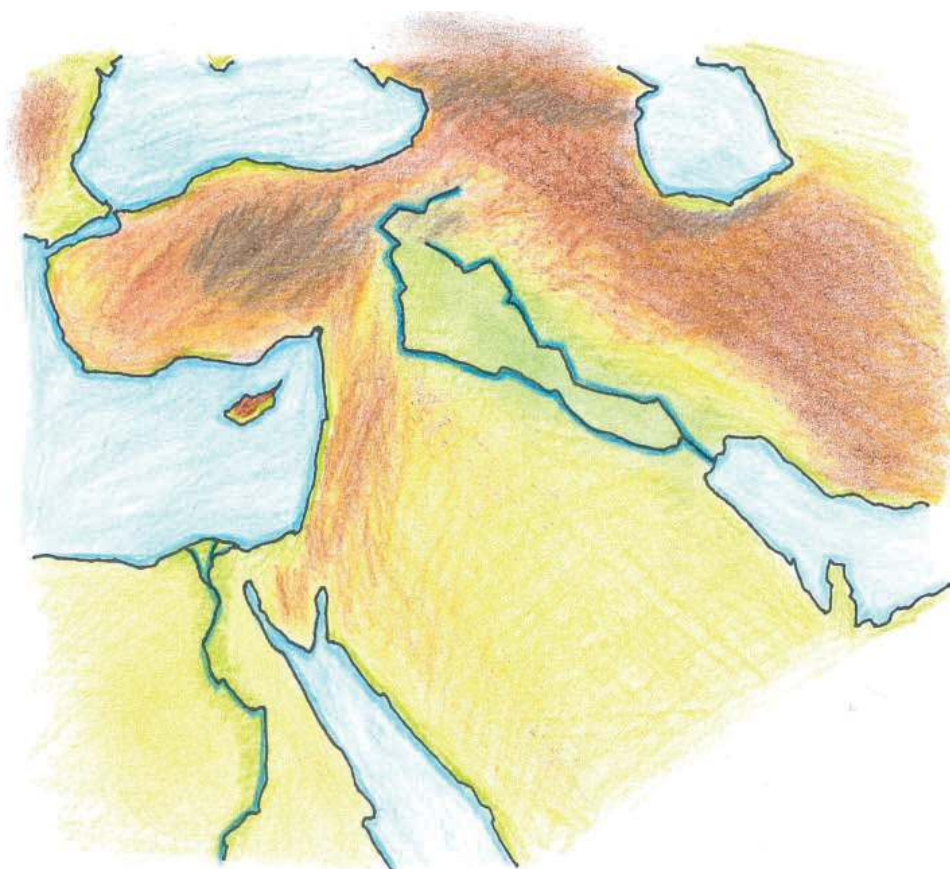
ZANIMIVOST

Indijska oblačila so že od nekdaj zelo preprosta. Plemiči in plemkinje so navadno nosili oblačilo iz enega samega kosa blaga. Nabran je bil okrog pasu, speljan med nogama in pritrjen v pasu. Ženske so nad pasom nosile životec, moški pa so pogosto imeli gole prsi. Indijke in Indijci so svoja preprosta oblačila dopolnjevali z dovršenimi pričeskami, okrašenimi s cvetjem in drugimi okraski. Nosili so tudi veliko nakita, npr. uhane, trakove za rokave, prsne oklepe, uhane v nosu in verižice za gležnje.

FENIČANI

Ob vzhodnih obalah Sredozemlja so obstajale mestne državice (**Tir, Sidon, Biblos**), ki jih poznamo pod skupnim nazivom **Fenicija**. Mestne državice so postale zelo pomembne zaradi trgovine in medsebojnih povezav. Feničani so bili znani kot ljudstvo odličnih pomorščakov in trgovcev. Ob morju jim je v nižini še kar uspevalo poljedelstvo, gorate predele pa so pokrivali cedrovi gozdovi. Lega dežele jih je prisilila, da so se odločili za pomorsko trgovanje, tudi zato, ker so jim na vzhodu zapirali vrata bojeviti Asirci.

Izrabili so cedrove gozdove in začeli graditi večje ladje iz trpežne smolnate cedrovine. Z njimi so že okoli leta 1.200 pr. n. št. jadrali po vsem Sredozemlju, od Egipta do Španije, celo do Anglije in Baltika, kjer so kupovali jantar. Okoli leta 600 pr. n. št. pa so baje objadrali Afriko.

Feničanski trgovci so prevažali pšenico, vino, olje, dišave, les, pa tudi obrtniške izdelke iz bakra, železa, zlata, srebra, slonove kosti, stekla in jantarja. Po tedanjem svetu so bili cenjeni njihovi izdelki iz platna, svile in bombaža, zlasti pa **škrlatna barva**, ki so jo pridobivali iz morskih polžev škrlatnikov.

Feničani so pomembni tudi zaradi ustanavljanja trgovskih naselbin ali kolonij. Feničani so ustanovili mesta **Palermo** na Siciliji, **Cagliari** na Sardiniji, **Malaga** v Španiji in druga. Oporišča so imeli tudi na **Cipru**, **Kreti**, **Malti**, **Rodosu** in drugih **egejskih otokih**. Najvažnejša njihova kolonija je bila **Kartagina v severni Afriki**, ki se je v poznejši dobi tako odločno zoperstavljala Rimljanom. Ustanovili so je leta **814 pr. n. št.**

Ob stikih z Egipčani in Babilonci so se Feničani naučili pisati. Ker so bili praktični trgovci, so pisavo poenostavili na **22 glavnih znakov (črk)**, ki so označevali posamezne glasove. S tem so dosegli velik napredek v pisavi.

Ⲁ	'	Ⲑ	T	Ⲕ	P
Ⲃ	B	ⲑ	Y	ⲕ	C
Ⲅ	G	ⲓ	K	ⲗ	Q
Ⲇ	D	ⲙ	L	ⲛ	R
Ⲉ	H	ⲏ	M	ⲝ	Š, Š
Ⲋ	W	ⲟ	N	ⲡ	Th
Ⲍ	Z	ⲓ	S		
Ⲏ	Ch	ⲏ	'		

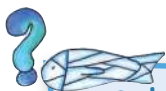
Feničanska pisava

ZANIMIVOSTI

Med najbolj zanimivimi izdelki feničanskega rokodelstva so tkanine, ki so pobarvane s škrlatom. Pridobivali so ga iz žlez majhnih morskih polžev. Postopek je bil zelo drag, saj so za en kilogram barvila potrebovali najmanj 130.000 majhnih polžev.

Dragoceno blago so tako kupovali najbogatejši.

Odgovori:

Zakaj se Fenicija ni razvila ob rekah, kot ostale prve civilizacije?

Kako so Feničani trgovali in kaj so prevažale njihove ladje?

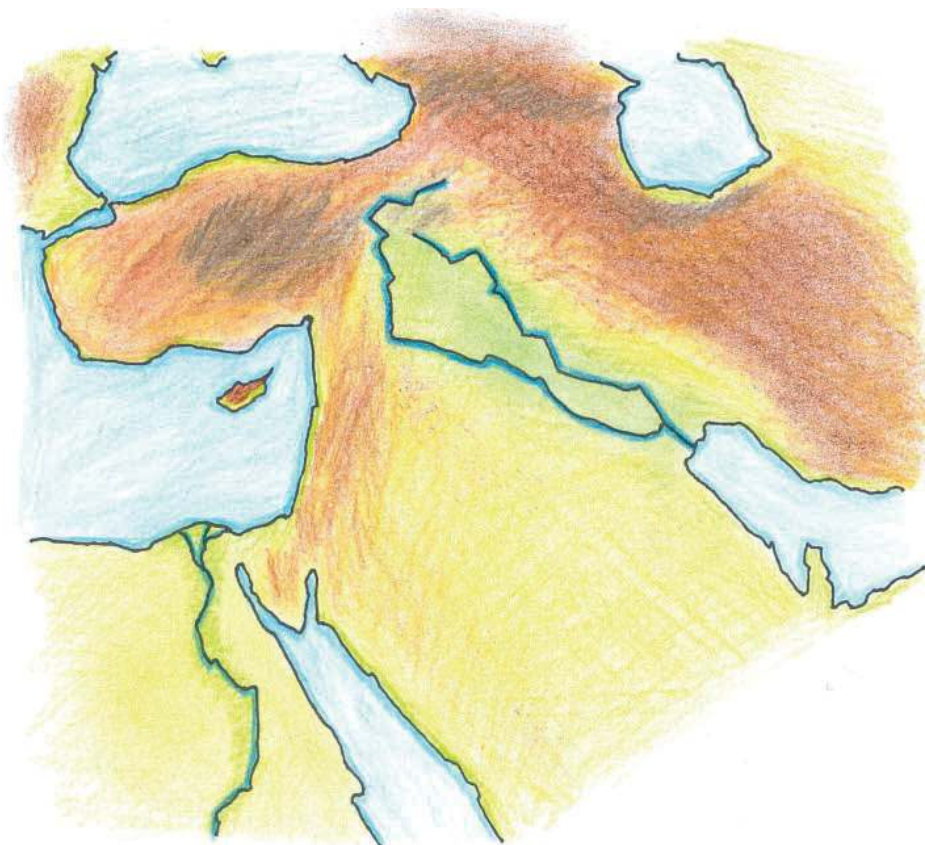
Kje so Feničani ustanovili svoje kolonije in zakaj?

Kaj veš o njihovi pisavi?

IZRAELCI

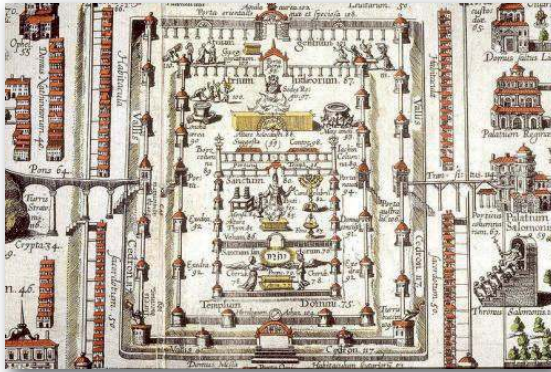
Med nomadskimi ljudstvi vzhodne obale Sredozemlja so znana plemena, ki jih poznamo pod skupnim imenom Izraelci.

Izraelci so verovali v enega samega boga, bili so torej monoteisti. Bog, Jahve, je izbral Izraelce kot »izvoljeno ljudstvo« in jim namenil »**obljubljeno deželo**«. To deželo so našli ob reki Jordan v Palestini in se okoli leta 2000 pr. n. št. tam naselili. Bili so poljedelci in pastirji. Revščina in lakota sta Izraelce prisilili, da so zbežali v Egipt, kjer je bilo obilo vode in rodovitnih pašnikov. V tej deželi so ostali celih 400 let, dokler jih niso Egipčani zasovražili, preganjali in zaslužnjili. S pomočjo **Mojzesa** so prišli iz egiptovske sužnosti preko Rdečega morja in Sinajske puščave. Mojzesu je Bog na Sinaju narekoval deset božjih zapovedi, po katerih so se Izraelci strogo ravnali. Zapovedi so bile položene v »skrinjo zaveze«. Zgodovino Izraelcev poznamo predvsem po knjigah Stare zaveze v Bibliji. Ker pa so te knjige nastale dosti pozneje, se zgodovinska dejstva prepletajo z legendami in različnimi zgodbami.

Izraelci so imeli v svoji zgodovini dva velika kralja, in sicer kralja Davida in kralja Salomona. Kralj David je postavil prestolnico v Jeruzalemu, njegov **sin Salomon** pa je vzpostavil stike z arabskimi, indijskimi in vzhodnimi deželami in je znan po svoji modrosti. V Jeruzalemu je dal zgraditi veličasten tempelj, ki je postal versko središče vseh Judov.

Izrael je uničil babilonski **kralj Nabukadnezar** in odpeljal ljudstvo v suženjstvo.

Rekonstrukcija Salomonovega templja

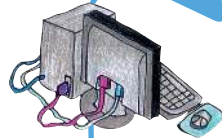

Model templja

Odgovori:

- Katera izraelska kralja poznaš in zakaj sta pomembna?
- Kaj je pomenil Izraelcem Salomonov tempelj?
- Kdaj in kako je prišlo do uničenja Izraela?
- Kaj učijo zapovedi?

MEDPREDMETNA POVEZAVA Verouk

Iz svetega pisma stare zaveze za otroke preberi, kako je Mojzes popeljal svoje ljudstvo v obljubljeni deželo in kako mu je Bog narekoval deset božjih zapovedi. Posvetuj se z učiteljem verouka o velikih verstvih sveta (krščanstvo, hinduizem, budizem).

SLOVARČEK

Mezopotamija: dežela med rekama

Klinopis: pisava s klinastimi znaki, vtisnjenimi navadno v glinaste ploščice, ki so jo uporabljali zlasti v Mezopotamiji

Kaldejec: duhovnik pri Babiloncih

Zigurat: asirsko-babilonsko svetišče v obliki stopničastega stolpa

Cedra: vedno zeleno, macesnu podobno drevo s trpežnim lesom

Dinastija: vrsta vladarjev istega rodu na prestolu

Kolonija: pri Feničanih, Grkih in Rimljanih je bila to naselbina, ki je ležala zunaj državnega ozemlja

Sari: tradicionalno oblačilo Indijk.

LITERATURA IN VIRI

- S. Berzelak, Stare dobe, Zgodovina za 1. letnik gimnazij, Modrijan, Ljubljana, 2003
- V. Brodnik, Zgodovina 1, DZS, Ljubljana, 2011
- G. Caselli, Življenje skozi stoletja, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1988
- G. Caselli, Čuda sveta, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1989
- D. Ella, Velike bitke, Ark, Izola, 2009
- Z. Havass, Prekletstvo faraonov: moje pustolovščine z mumijami, Rokus, Ljubljana, 2004
- O. Janša, Spoznavajmo zgodovino, Modrijan, Ljubljana, 2004
- O. Janša, Od prazgodovine skozi stari in srednji vek, DZS, Ljubljana, 2005
- Z. Kastelic, Zgodovinski atlas za osnovno šolo, DZS, Ljubljana, 2004
- E. Kovacun, Egipčanska knjiga živih, Modrijan, Ljubljana, 1997
- A. Millard, Ljudje nekoč, Mladinska knjiga, Ljubljana, 1989
- R. Morkot, Stari Egipt in njegova kraljestva, Cankarjeva založba, Ljubljana, 2002
- R. Platt, V začetku ... skoraj popolna zgodovina tako rekoč vsega, Slovenska knjiga, Ljubljana, 2001
- R. Randall, Miti in legende: neverjetne zgodbe s celega sveta, Modita, Kranj, 2002
- J. Razpotnik, Raziskujem preteklost 7, Rokus Klett, Ljubljana, 2008
- J. Tyldesley, Egipt, Mladinska založba, Ljubljana, 2010
- V. Villacampa, Vodnik po svetovni zgodovini, Tehniška založba Slovenije, Ljubljana, 2005
- Gian Paolo Ceserani, Tutankamon, Domus, Ljubljana, 1989 (Zbirka Zgodbe starega sveta)
- Federica Lara Peinado, Kako so živeli Babilonci / Kako so živeli Feničani, EWO, Ljubljana, 1994 (Zbirka Znanja za vsakogar)
- Peter Chrisp, Stara Grčija, Pomurska založba, Murska Sobota, 2004 (Zbirka Pogled od blizu)
- Catherine Herbert Howell, Skriti zakladi, Pomurska založba, Murska Sobota, 1993
- Scott Steedman, Egipčanske novice, Učila, Tržič, 1998
- Anne Millard, Najlepša knjiga o piramidah, Učila, Tržič, 1996

Philip Steele, Zakaj neki so gradili piramide, Pomurska založba, Murska Sobota, 1999

Will Osborne in Mary Pope Osborne, Mumije in piramide, Grlica, Ljubljana, 2003 (Zbirka Čarobna hišica na drevesu)

Karmen Simonič Mervic, Stari vek, zgodovina za 7. razred devetletne osnovne šole, Modrijan, Ljubljana, 2003

Jelka Razpotnik, Damjan Snoj, Raziskujem preteklost 7, učbenik za zgodovino za sedmi razred osnovne šole, Rokus Klett, Ljubljana, 2022

Jelka Razpotnik, Damjan Snoj, Raziskujem preteklost 7, delovni zvezek za zgodovino za sedmi razred osnovne šole, Rokus Klett, Ljubljana, 2022

Marta Otič, Zgodovina 6, Svet skozi čas, učbenik, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2006

Marta Otič, Zgodovina 6, Svet skozi čas, delovni zvezek, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2006

Marta Otič, Zgodovina 6, Svet skozi čas, priročnik za učitelje, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2006

Drago Potočnik, Zgodovinski atlas, Potovanje skozi čas in prostor, Mladinska knjiga, Ljubljana, 2009

Ivan Artač, Človek in čas, zgodovina in državljanska vzgoja, 1. del, DŠU, Trst, 1981

Vikipedija, prosta enciklopedija

Zapiski

A series of horizontal dotted lines for writing notes.

Zapiski

ISBN 978-88-947269-2-3

Didaktično gradivo v prosti uporabi v skladu s Creative Commons BY-NC-SA

Progetto realizzato con il finanziamento ex art. 11 comma 5 della legge 38/01
Projekt je bil finančno podprt na podlagi 5. odstavka 11. člena zakona 38/01